

מרצח רבין ליום הדמוקרטיה מאת ידידיה שטרן ואבי שגיא

דרכו של עולם היא, שהמת נידון לשכחה; אך מה שנכון למת הפרטי אינו נכון למת הציבורי. פרדוקסלית, החזרה לשגרה היא תכלית האבל הפרטי. אך רצח פוליטי, על רקע דתי, של ראש ממשלה מכהן הוא עניין שונה לחלוטין.

האדם שנפל שדוד בכיכר העיר היה אמצעי; המטרה הסופית של הרוצח היתה הממלכתיות הישראלית. האקדח כוון אל רבין משום שהחזיק בכוח הסמלי והמעשי לפעול בנושאים מרכזיים ככלי של המדינה. במקום שוק רעיונות, מפלגות, קלפי וקואליציה הוצעו לנו לפני 12 שנים אקדח וכוח קנאי עיוור ונחוש. במקום שותפות לכללי משחק דמוקרטיים הוכתבו לנו הכרעות המתיימרות לבטא העדפות דתיות. הרוצח בכיכר מלכי ישראל יצא נגד מלכות ישראל. השנים שעברו מאז מלמדות, שהסכנה לממלכה לא חלפה, ואף התעצמה. לפיכך אין להסכין עם שכחת יום הזיכרון לרצח.

נדרש תיקון. יש להניח לאבל האישי ולקבוע את י"ב בחשון כתאריך שבו החברה האזרחית בישראל מציינת את "יום הדמוקרטיה". במועד שבו הותקפה הממלכתיות נדבר בה, נלמד אותה, נחגוג אותה. נזכיר את רבין לא באמצעות מסכת על חייו, אלא בהדגשת המסגרת שלמענה הקריב את חייו.

בלוח השנה הישראלי אין מועד שבו הכל מתאחדים סביב עניין משותף. יום הדמוקרטיה ימלא תפקיד זה. הוא לא יציין זהות או אינטרס ייחודיים - דתי, לאומי או תרבותי - אלא יבליט את האפשרות לקיום שקט של בעלי זהויות שונות. כך למשל, ערביי ישראל, שאינם שותפים לחגיגות יום העצמאות, ישמחו להצטרף ליום שיעמיד במרכז את החוויה הדמוקרטית. רבים בציבור הדתי והחרדי אינם מתחברים ליום הזיכרון לרצח רבין בגלל תחושתם שהוא נוצל לקידום עמדה פוליטית שהם דוחים בלהט. אחדים גם זוכרים את האשמה הקולקטיבית השערורייתית שהוטלה בדתיים בתקופה הקשה שלאחר הרצח. אלה גם אלה יחברו ליום הדמוקרטיה, שיחול ביום שבו נרצח מנהיג דמוקרטי גדול.

"הכדורים פצעו אנושות אומה שלמה"

דברי השופט אדמונד לוי בגזר הדין של יגאל עמיר:

"כל רצח הוא מעשה נתעב, אך זה הנידון לפנינו נתעב שבעתיים, הואיל ולא זו בלבד שהנאשם לא הביע חרטה או צער, אלא ביקש להיראות כמי ששלם עם המעשה שביצע....
העובדה שצמחו בקרבנו גידולי פרא שכאלה, מחייבת לבדוק אילו חלקים במערכת החינוך בישראל כשלו, כשלא הצליחו להנחיל ולבסס את עקרונות הדמוקרטיה בקרב חלק מהדור הצעיר.
מעשיו של הנאשם אינם רק כישלונו האישי. לא עמו לבדו אנו באים היום, בחשבון, אלא עם כל מי שבדרך ישירה או עקיפה, במפורש או מכללא נתנו לו להבין שמותר לגדוע חיי אדם על מזבח "המולך" של אידיאולוגיה כלשהי.

ועוד עניין שסברנו שיש להדגיש - החברה בישראל, על כל רבדיה, חטאה שוב ושוב בשנאת חנם ומיעטה באהבת אחים. במשטר דמוקרטי מותר, ולעתים אף רצוי, לחלוק על השקפת השלטון ועל קו מדיני שאותו נקט. אך הכל צריכים לשנון, השכם והערב, שעם החפץ חיים אינו מחליף את הנהגתו בכדוריו של מתנקש והדרך האחת לעשות זאת היא-בחירות חופשיות ודמוקרטיות, או הצבעת אי-אמון בכנסת. כל עוד לא נפלה החלטה ברוח זו, הממשלה שנבחרה היא היחידה הממונה על ענייני המדינה והכל סרים למרותה."